

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Н. Ю. Білокінна, студентка

З. Я. Шацька, к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Дослідження питань економічної безпеки вищого навчального закладу в сучасних умовах є новим напрямом наукової думки і тому публікацій з цієї тематики недостатньо. Аналіз публікацій вітчизняних та російських вчених показав, що економічна безпека вищого навчального закладу (ВНЗ) тільки починає досліджуватися: окреслено поле проблематики, розглянуто інструменти забезпечення економічної безпеки вищого навчального закладу, питання планування економічної безпеки ВНЗ в умовах ринкової економіки [1].

Безпека – це здатність економічної системи відтворюватися без непередбачених обмежень. Безпека як властивість будь-якої системи передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження та розвитку [5].

Для вибору підходу до оцінювання економічної безпеки вищого навчального закладу спочатку необхідно визначитися з тлумаченням поняття економічної безпеки вищого навчального закладу. Економічна безпека ВНЗ – це такий стан його економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і гарантує стабільне функціонування і подальший розвиток закладу. Економічну безпеку ВНЗ найчастіше розглядають з позицій ресурсного та захисного підходів – як стан вишу, в якому наявних ресурсів достатньо для запобігання, послаблення або захисту від загроз в діяльності ВНЗ. Отже, головними поняттями є загрози діяльності ВНЗ і достатність ресурсів для запобігання їхньої реалізації, що стабілізує діяльність ВНЗ і надає їй певної стійкості [2].

Виходячи з того, що вищий навчальний заклад є складною соціально-економічною системою, то при розгляді проблем підвищення ефективності його діяльності, необхідним видається і розгляд питань, пов'язаних з

економічною безпекою ВНЗ, її впливом на ефективність управління ВНЗ в системі освіти. Забезпечення економічної безпеки системи освіти ВНЗ, з одного боку, характеризується сукупністю відносин, що дозволяють протидіяти загрозам порушення його економічної стійкості. З іншого боку, її необхідно розглядати як модифікацію економічної системи освіти до мінливих умов господарської діяльності ВНЗ [4]. При такому підході економічна безпека системи освіти характеризується здатністю адекватно реагувати на порушення рівноваги та економічної стійкості, протиставляти загрозам своєчасну та ефективну реорганізацію структури і функціонування самої системи.

Безпека освітньої установи характеризується економічними можливостями реалізації її цілей і завдань, а також формуванням необхідних умов господарської діяльності. Йдеться про необхідні умови функціонування і можливості реалізації найважливіших потреб суспільства (як поза ВНЗ, так і всередині його). При цьому об'єктом управлінського впливу в аспекті забезпечення економічної безпеки є організаційно-економічні відносини, які складаються в процесі виробництва освітніх товарів.

Безпека будь-якої системи передбачає її здатність адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори з метою свого самозбереження і розвитку. Це трактування повною мірою стосується і сфери освіти. При цьому особлива увага має бути приділена забезпеченню економічної безпеки вищих навчальних закладів як властивості їх економічної системи, яка повинна адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози з метою самозбереження і розвитку за допомогою перебудови внутрішньої структури та корекції параметрів функціонування [3].

Оцінювання як аналітична процедура дозволяє встановити стан будь-якого об'єкта, процесу або його результату. Аналіз та оцінка відбуваються за значенням певних показників, у порівнянні з деякими еталонними значеннями показників або в динаміці. При оцінюванні рівня економічної безпеки ВНЗ увага має бути також зосереджена на виявленні загроз діяльності ВНЗ, визначенні ймовірності їхньої реалізації (у поточному та майбутньому

періодах) та її наслідків. Наслідки реалізації загроз діяльності ВНЗ обов'язково відібраються на показниках його діяльності. Тоді оцінювання економічної безпеки ВНЗ зводиться до вибору сукупності показників, визначенні способів розрахунку їхніх значень, прогнозування їхньої зміни при реалізації загроз та ідентифікації отриманих результатів.

Підвищення рівня економічної безпеки ВНЗ безпосередньо пов'язано з формуванням набору ефективних інструментів, які забезпечують його сталий економічний розвиток для реалізації цілей і завдань закладу; скорочення витрат та росту обсягів доходів, зростання кількості абітурієнтів, підвищення якості професорсько-викладацького складу та інших показників. Вимірювання загальної ефективності економічної безпеки у ВНЗ методологічно пов'язано перш за все з визначенням критеріїв та формуванням відповідної їм системи показників. Параметрами оцінки ефективності діяльності ВНЗ є показники, які відображають організаційні, економічні, інституціональні та інші аспекти діяльності ВНЗ як елемента системи освіти України та національної економіки.

Список використаної літератури:

1. Алімова Н. К. Економічна безпека освітнього закладу в умовах становлення інноваційної економіки : дис Канд. екон. наук: 08.00.05 / Н. К. Алімова. – М .: МДУ ім. Ломоносова , 2009. – 184 с.

2. Бархатов В. Ю. Економічна безпека ВНЗ [Електронний ресурс] / В. Ю. Бархатов, В. Пугач , Н. К. Алімова. Режим доступу: www.naukovedenie.ru/sbornik1/2-1.pdf .

3. Грищенко І. М. Економічні аспекти проблем розвитку вищої освіти в Україні: [монограф.] / І. М. Грищенко. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 302 с.

4. Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Тетяна Борисівна Кузенко. – К.: Європейський університет фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2004. – 18 с.

5. Наказ МОН N 2407 від 12.11.2008 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>.